

2	מבוא תיאורטי
4	מערך מתודולוגי
5	ממצאים
5	טבלה
10	דיון
11	סיכום
12	ביבליוגרפיה
13	מדריך הריאיון

מבוא תיאורטי

עבודה זו תבקש לבחון את הנושא של הפחתת פשיעה והתנהגות לא רצויה בקרב ילדים בסיכון. זאת על ידי בחינה של תכניות פנאי, בעיקר תכניות ספורט, אשר יכולות לסייע בצמצום של הפשיעה ושל התנהגות עבריינית ומסוכנת עבור בני נוער אשר נמצאים בסיכון. בעבודה זו אציג סקירת ספרות קצרה אשר תסקור את נושא צמצום התנהגות עבריינית בקרב ילדים בעלי סיכון. המחקר יערוך מחקר איכותני שבו אראיין נערים בסיכון אשר לוקחים חלק בפעילות ספורטיבית ואנסה לראות את התפיסות של אותם הנערים בנוגע לאותן תכניות ספורטיביות.

פשיעת בני נוער היא בעיה חברתית של ממש. נכון לשנת 2015 נפתחו בישראל מעל 25 אלף תיקים במשטרה נגד בני נוער אשר ביצעו עבירות פליליות ברמות שונות (בשן, 2014). בעיה זו מסכנת הן את אותם נערים בסיכון אשר פוגעים בסיכוי ההצלחה שלהם לעתיד וגם עבור החברה כולה אשר צריכה להתמודד עם אותם נערים בסיכון אשר עתידים, בשל ההתנהגות העבריינית שלהם, שלא להשתלב בחברה בצורה טובה בחיים הבוגרים שלהם. משום כך חוקרים רבים עסקו בנושא של מדוע כלל נערים מגלים התנהגות של סטייה חברתית שפוגעת בשילוב שלהם בחברה (מוכתר, 2016).

תיאוריה אחת אשר ביקשה להסביר את המצב הזה היא "גישת ההזדמנויות החלופיות". גישה זו אשר פותחה על ידי קלוארד ואוהלין טוענת שיש להקצות משאבים לאוכלוסייה במצוקה אשר תביא למניעה של פעילות של סטייה חברתית (Ohlin & Cloward, 1960). זאת על ידי יצירת חלופות חיוביות אשר יחליפו את העיסוק בפשיעה ובהתנהגות עבריינית בהתנהגות רצויה ומועילה הן לאותם נערים והן לחברה כולה. לפי גישה זו היוזמה של תכניות פנאי כמו תכניות ספורט שונות, גורמת להם לקחת חלק בפעילות של שעות הפנאי שלהם ומספק עבורם תוכן ועניין חיובי במקום הפעולות הקודמות שלהם. בכך הם לא משוטטים ברחובות ומחפשים להעסיק את עצמם, אלא שהם פועלים למען שיפורם האינדיבידואלי.

השתתפות במקצועות ספורט שונים כחלק של תכניות פנאי שונות מזמינה עבור הצעירים סביבה תחרותית, עוררות רגשית, מאמץ גופני רב, הצבת מטרות, נטילת סיכונים ואת מימוש יצר ההרפתקנות. רמת הריגוש של בני הנוער אשר לוקחים חלק בספורט יכולה להיות שווה לרמת הריגוש שהם מפיקים מהפעילות העבריינית שלהם ובכך הם למעשה משנים את דרך הפעילות שלהם מהתנהגות שמסכנת אותם לפעילות אשר יכולה לעזור להם לשפר את מצבם הכללי. כמו כן תכניות הפנאי והספורט יכולות לספק עבור הילדים בסיכון גורם חברות בעל משמעות רבה אשר יכול לעזור להם לשפר את היכולת החברתית שלהם ואת היכולת לרכוש חברים (מוכתר, 2016).

בעקבות תובנות תיאורטיות אלו החלו להפעיל במקומות שונים תכניות ספורט אשר נועדו לשפר את המצב של אותם נערים בסיכון. תכנית אחת אשר הצליחה להביא לתוצאות טובות בהיבט זה הייתה תכנית הייעוץ הספורטיבי של אזור ווסט יורקשייר באנגליה. תכנית זו נמשכה 12 שבועות ואליה היו

יכולים להצטרך בני נוער אשר היו בעת תקופת מבחן בשל התנהגות בעייתית קודמת (Nichols & Taylor, 1996).

בני הנוער זכו לחונכות של ייעוץ וליווי אישי ספורטיבי לעבריינים צעירים בזמן היותם בתקופת מבחן. המטרה הייתה לכוון את בני הנוער לפעילות ספורטיביות, מציאות מסגרת וחשיפה לפעילות פנאי חדשה. חוקרים אשר בחנו את יישום התכנית הראו כי נערים שסיימו את מרבית תקופת התכנית היו בעלי סיכוי נמוך בצורה משמעותית לביצוע של עבירה דומה אשר גרמה להם בעבר להיות בתקופת מבחן. הממצאים מראים כי ביכולת של התכנית הזו היא להקנות לצעירים מסגרת חיובית חינוכית אשר מסייעת להם לצאת מהמצבים אשר מסכנים אותם. הליווי האישי הוביל את אותם הצעירים להערכה עצמית משופרת ולמודעות לאורח חיים בריא יותר. דברים אלו הובילו לשיפור התנהגות הצעירים אשר עד לאותו השלב היו בעלי התנהגות עבריינית אשר מסכנת אותם (Nichols & Taylor, 1996).

ראוי לציין כי ילדים ובני נוער אשר נמצאים בסיכון בדרך כלל לא מגיבים בצורה חיובית להשתתפות שלהם בשיעורים של חינוך גופני או במסגרות אחרות רגילות של שירותי הפנאי. לכן יש לבנות עבורם תכנית מיוחדת אשר תשפיע בצורה חיובית על ההשתתפות ועל ההתנהגות שלהם (מוכתר, 2016). יש לזכור כי מחקרים אחרים (Bailey, 2005) מראים תוצאות אחרות. לפי מחקרים אלה דווקא בני נוער אשר עסקו בספורט בצורה תחרותית הראו מידה גבוהה יותר של אגרסיביות ותקריות אלימות בבית הספר. הסיבה לכך הייתה כי השאיפה לניצחון והאופי התחרותי של הפעילות הגופנית עשוי לעיתים לעורר את הרצון להשיג את הניצחון בכל מחיר ומגביר את התחרותיות של האדם.

אם כן ניתן לומר כי העדויות אשר עולות מהמחקרים מראות כי העיסוק בספורט בפני עצמו הוא לא גורם אשר מביא לפשיעה פחותה. הוא מסייע לנערים בסיכון כאשר הוא מוטמע בתור דרך חיים אלטרנטיבית לפשע. במצבים כאלה עשויות להיות לפעילות הספורטיבית השפעות חיוביות בהם נטמעים בילדים ערכים נורמטיביים ראויים אשר גורמים להם להיות גורמים טובים יותר בחברה. הם מסייעים בדימוי עצמי חיובי, שיפור האינטראקציה החיובית ושיפור האינטראקציה החברתית בצורה טובה יותר. הספורט יכול לסייע בתור כלי טיפולי יעיל עבור בני נוער בסיכון כאשר מטרת העיסוק בספורט מדגישות ערכים חיוביים אשר יכולים לגרום בני נוער אלו לשפר את התנהגותם (מוכתר, 2016).